

Vetedeporten — replik II

I sin kritiska artikel [Hamilton 1975] om riksdagens vetedeport i december 1974 har Carl Hamilton som referenser uppgivit riksdagens snabbprotokoll (varför inte det mer korrekta och slutgiltiga?) samt utrikesutskottets betänkande. Det verkar emellertid som om författaren varit mera bunden av de upprop som kyrkofolket undertecknade. Det senare borde jag kanske finna hedrande för herr Hamilton, men nu gällde det debatten som följde i riksdagen.

Inläggen från biståndsvivarna sammanfattar författaren i en tes som han konstruerat lagom valhänt för att sedan med några enkla grepp visa att tesen saknar rationell grund.

Debatten var förvisso föranledd av det stora veteöverskottet som förlidet år dels var åtskilligt större än vanligt och dels var ganska unikt i världen. Det är ganska naturligt att åtskilliga riksdagsmän liksom den stora kyrkliga och frikyrkliga opinionen härvid såg en kallelse till en extra kraftansträngning i en värld som "just nu upplever historiens största hungerekatastrof" för att citera FAO-chefen. Herr Hamilton däremot ifrågasätter livsmedelshjälpens nödvändighet. "Svältdrabbade länder behöver emellertid inte i första hand mat", säger han och föreslår i stället "hamnkrantar, silos eller lastbilar". Påståendet kan endast besvaras med doktor Olav Hodnes ord "Dere har aldri sett femtusind sultne men". Byråkrater ser bara siffror, inte "sultne men". Men varför just vete? frågar herr Hamilton. Indien vill hellre äta ris. Säkert! Men säkert är också att tusentals svultna just nu försöker äta nästan allt som går att tugga. Jag har sett det med egna ögon.

Varför insisterade man då på svenskt vete? fortsätter herr Hamilton. I fråga om snabb leverans var sådant sannolikt inte att föredra. Hamiltons resonemang inger uppfattningen att riksdagsdebatten uteslutande gällde vetebistånd och inget annat. Men många talare, bland dem också undertecknad liksom också utrikesutskottet i dess utlåtande framhöll nogsamt som alternativ "andra insatser som mottagarländerna prioriterar". Detta anför författaren endast parentetiskt. Det i dubbel mening unika veteöverskottet borde kunna animera även till "andra insatser", menade man uppenbarligen. Text kunde man ganska snabbt upphandla ris i Thai-

land för transport till Dacca. De lutherska kyrkorna upprättade en luftbro mellan Bangkok och Dacca i detta syfte och kunde därmed snabbt bispringa betydande folkgrupper med mat.

Debatten gällde ytterst inte varuslaget utan beloppet, dvs huruvida vi utifrån vår gynnade ställning skulle anslå hundra miljoner kronor av tidigare reservationer eller femhundra miljoner i nya pengar. Skada att herr Hamilton missat den poängen vilken i avsevärd grad hade kunnat hyfsa författarens funderingar.

En passus i Hamiltons skrivning är gripande i all sin enkelhet. Han menar att det inte skulle finnas anledning att sammankoppla katastrofbiståndskampanjen med den goda skörden. "Om väderleken i Sverige under 1974 i stället hade varit ogynnsam, skulle Sverige då lämnat de svältande i sticket?" Hade herr Hamilton haft den minsta gnutta politiker i sig hade han vetat att politik är det möjliga konst och att en god konjunktur för de flesta är tvingande argument för solidaritet. Människan är nu en gång så konstruerad. Säkert också herr Hamilton. När författaren vinner 50 000 på penninglotteriet har jag på känn att det kan bli en större peng i kollekten.

Den i spärrad text skrivna slutsatsen om att veteskördens storlek inte bör spela någon roll för biståndsinsatsernas storlek är en heroisk sanning. Men något måste man navigera efter. De båda ytterligheterna är inte särskilt gångbara: "Gå åstad och sälj allt vad du äger och skänk åt de fattiga" och "Vad jag har, kan jag behöva själv." Att relatera sitt bistånd till sina resurser så att man årligen kan återkomma synes mig vara god politik. Politiker har ju därtill ansvar inte bara för den egna börsen.

Med det intresse för biståndsfrågor som författaren med sin artikel onekligen ger prov på är det skada att han inte till slut ställer frågan: Hur gick det sedan? Om han ogillade oppositionen i debatten får han allt bryta en lans över segrarsidans fortsatta handläggning. Den 12 december tog riksdagen beslutet. Sedan reste riksdag och regering hem och åt julgröt (ris!). Först den 30 december sedan två konseljtilfällen förflutit tog sig regeringen samman till beslut. Klartecken för SIDA-leveranser kom först den 6 februari. Så handlägges katastroftillstånd i det-

ta nådens år. Den svenska byråkratin har många människoliv i Bangladesh och Västbengalen på sitt samvete.

Riksdagsman *Mårten Werner*
Malmö

Referenser

Hamilton, C., [1975], "Vettedebatten", *Ekonomisk Debatt*, årg 3, nr 2